

Procedura postępowania w przypadku zdarzeń z udziałem zwierząt dzikich

Podstawy prawne

1. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej /Dz.U.2024.12 t.j. /.
2. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt /Dz.U.2023.1075 t.j./.
3. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt /Dz.U.2023.1580 t.j./.
4. Ustawa z dnia 14 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody /Dz.U.2023.1336 t.j./.
5. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. prawo łowieckie /Dz.U.2023.1082 t.j./.
6. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach /Dz.U.2023.1587 t.j./.
7. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym /Dz.U.2024.609 t.j./.
8. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminie /Dz.U.2024.399 t.j./.
9. Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych /Dz.U.2024.320 t.j./.
10. Ustawa prawo o ruchu drogowym /Dz.U.2023.1047 t.j./.
11. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny /Dz. U. 2023.1610 t.j./.
12. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi /Dz.U. z 2023 poz. 1284 t.j./.
13. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi.
14. Ustawa z dnia 21maja 1999 r. o broni i amunicji /Dz.U.2024.485 t.j./.

Cel

Celem procedury jest ujednolicenie sposobu postępowania w przypadku zdarzeń z udziałem zwierząt dzikich na obszarze województwa dolnośląskiego

Zakres

Procedura określa kompetencje, zasady postępowania poszczególnych służb oraz zasady współdziałania tych jednostek w w/w przypadkach.

Niniejsza procedura nie stanowi aktu prawnego i na jej treść nie należy powoływać się w przypadku zaistnienia jakichkolwiek sporów na tle opisanych okoliczności.

Opracowanie zostało sporządzone w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne w przedmiotowym zakresie.

W procedurze uwzględniono uwagi zaangażowanych w jej stosowanie służb, wynikające z doświadczeń terenowych, a także wnioski wynikające z zaistniałych przypadków oraz współpracy z tymi służbami.

Uzasadnienie

Prawo łowieckie zasadniczo nie reguluje postępowania z ranną lub potrzebującą pomocy zwierzyną. Jedynie art. 9 ust. 2 ustawy Prawo łowieckie (skrót: P.ł.) upoważnia starostę do wyrażenia zgody, na okres do 6 miesięcy, na przetrzymywanie zwierzyny, osobie, która weszła w jej posiadanie w wyniku osierocenia, wypadku lub innego uszkodzenia ciała zwierzyny, mając na uwadze potrzebę podjęcia koniecznej opieki i leczenia. Osoba ta poprzez złożenie wniosku o wydanie tej zgody dobrowolnie zobowiązuje się do udzielenia pomocy takiemu zwierzęciu na własny koszt. Warto również nadmienić, że przetrzymywanie zwierzyny bez zezwolenia stanowi wykroczenie łowieckie zagrożone karą grzywny - art. 51 ust. 1 pkt 3 P.ł.

Alternatywą dla tego rozwiązania jest przekazanie rannej zwierzyny do ośrodka rehabilitacji zwierząt. Wykaz ośrodków rahabilitacji zwierząt dostępny jest na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska pod adresem: <https://www.gov.pl/web/gdos/wykaz-osrodkow-rehabilitacji-zwierzat>.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody (skrót: u.o.p.), ochrona przyrody polega m.in. na zachowaniu dziko występujących zwierząt. Mając na uwadze, że słowo „zachowanie” oznacza w języku polskim również dochowanie czegoś „w stanie niezmienionym, nienaruszonym lub niezniszczonym mimo upływu czasu lub niesprzyjających okoliczności”, można uznać, że ochrona przyrody obejmuje wszelkie działania, które zapobiegają zmniejszaniu się populacji dzikich zwierząt, a więc również działania polegające na udzielaniu pomocy w incydentalnych przypadkach, jeżeli zwierzę można uratować. Jednocześnie należy zauważyć, że przypadki takie mają charakter lokalny. Skoro zatem, zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należą zadania w zakresie ochrony przyrody, to można uznać, że do zadań gminy należy również udzielanie pomocy dzikim zwierzętom przebywającym na terenie gminy, w szczególności poprzez zorganizowanie akcji ratunkowych lub zapewnienie transportu zwierząt do ośrodków ich rehabilitacji.

W przypadku wypadku komunikacyjnego, w którym zostało ranne zwierzę, wskazać należy, że zgodnie z art. 25 ustawy o ochronie zwierząt (skrót: u.o.z.) prowadzący pojazd mechaniczny, który potrącił zwierzę, ma obowiązek, w miarę możliwości, zapewnienia pomocy temu zwierzęciu lub zawiadomienia jednej ze służb, o których mowa w art. 33 ust. 3 tej ustawy. Naruszenie tego obowiązku jest wykroczeniem zagrożonym karą aresztu lub grzywny - art. 37 u.o.z. Ponadto z art. 45 ust. 1 pkt 6 ustawy *Prawo o ruchu drogowym*, dalej jako „P.r.d.”, wywieść można obowiązek kierującego usunięcia rannego (lub martwego zwierzęcia) z drogi, jeżeli jego pozostawienie na drodze mogłoby zagrozić bezpieczeństwu ruchu, lub obowiązek oznaczenia zwierzęcia w sposób widoczny w dzień i w nocy, jeżeli jego usunięcie z drogi nie jest możliwe. Jeżeli ranne zwierzę stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu drogowego wskazane jest powiadomienie o tym zdarzeniu Policji, do której obowiązków należy czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach - art. 129 ust. 1 P.r.d. Mając na uwadze, że ranne zwierzę pozostawione na poboczu drogi stanowi potencjalne zagrożenie dla ruchu drogowego, gdyż może ponownie wejść na drogę, Policja powinna podjąć działania mające na celu udzielenie pomocy rannemu zwierzęciu.

Uśmiercanie rannej zwierzyny

Przepisy ustawy *Prawo łowieckie*, nie regulują kwestii uśmiercania rannej zwierzyny. W tych przypadkach zastosowanie znajdzie zatem art. 33 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt (dalej jako „u.o.z.”), zgodnie z którym potrzebę bezzwłocznego uśmiercenia zwierzęcia, w celu zakończenia jego cierpień, stwierdza lekarz weterynarii, członek Polskiego Związku Łowieckiego, inspektor organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, funkcjonariusz Policji, straży ochrony kolei, straży gminnej, Straży Granicznej, pracownik Służby Leśnej lub Służby Parków Narodowych, strażnik Państwowej Straży Łowieckiej, strażnik łowiecki lub strażnik Państwowej Straży Rybackiej.

Zgodnie z art. 4 pkt 3 u.o.z. przez **konieczność bezzwłocznego uśmiercenia** rozumie się obiektywny stan rzeczy stwierdzony, w miarę możliwości, przez lekarza weterynarii, polegający na tym, że zwierzę może dalej żyć jedynie cierpiąc i znosząc ból, a moralnym obowiązkiem człowieka staje się skrócenie cierpień zwierzęcia. Z przywołanych przepisów wynika zatem jednoznacznie, że do podjęcia decyzji o skróceniu cierpienia zwierzęcia uprawniony jest zawsze lekarz weterynarii. Jednakże jeżeli nie jest możliwe stwierdzenie przez lekarza weterynarii konieczności bezzwłocznego uśmiercenia zwierzęcia, to decyzję w tym przedmiocie może podjąć samodzielnie każda z pozostałych, wymienionych w art. 33 ust. 3 u.o.z. osób. Uśmiercenie to powinno zostać dokonane z zachowaniem zasad określonych w art.33 ust. 1a i 4 u.o.z., to jest w sposób humanitarny, powodujący jak najmniejsze cierpienie fizyczne i psychiczne zwierzęcia poprzez podanie środka usypiającego przez lekarza weterynarii albo poprzez zastrzelenie zwierzęcia przez osobę uprawnioną do użycia broni palnej (dotyczy tylko zwierząt wolno żyjących). Jednocześnie z art. 33 ust. 4 wynika, że osoba uprawniona do stwierdzenia konieczności bezzwłocznego uśmiercenia zwierzęcia, niebędąca lekarzem weterynarii, wymieniona w art. 33 ust. 3 u.o.z. będzie jednocześnie uprawniona do dokonania tego uśmiercenia, o ile będzie posiadała właściwe zezwolenie na posiadanie broni (art. 33 ust. 4 u.o.z. nie wymaga, by była to broń myśliwska).

Postępowanie ze zwłokami padłej lub uśmierconej zwierzyny

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, dalej jako „u.c.z.p.g.” utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy. Z kolei art. 3 ust. 2 u.c.z.p.g. wśród zadań gminy w zakresie zapewnienia czystości i porządku na swoim terenie i tworzenia warunków niezbędnych do ich utrzymania wymienia m.in.

- zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części - pkt 2 lit. c,
- zapewnienie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałanie z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w tym zakresie-pkt 15.

Wprawdzie art. 3 ust. 2 pkt 15 u.c.z.p.g. odwołuje się do zwierząt bezdomnych, przez które rozumie się, zgodnie z art. 4 pkt 16 u.o.z., zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały, to niemniej jednak należy zauważyć, że użycie w art. 3 ust. 2 u.c.z.p.g. wyrażenia „w szczególności” wskazuje jednoznacznie, że obowiązki gminy w zakresie utrzymania czystości i porządku wymienione w tym przepisie mają charakter przykładowy, a katalog tych zadań ma charakter otwarty. Oznacza to, że gmina zobowiązana jest do podejmowania także innych, niewymienionych działań, o ile są one konieczne dla utrzymania czystości i porządku. Jednym z takich działań będzie niewątpliwie usunięcie i utylizacja zwłok zwierząt łownych znajdujących się na terenie gminy.

Zgodnie z art. 5 ust. 4 u.c.z.p.g. obowiązki utrzymania czystości i porządku na drogach publicznych należą do zarządu drogi. Zarządca drogi odpowiedzialny jest za utrzymanie czystości i porządku na drodze publicznej, którą zarządza. Natomiast użycie wyrażenia „należy także” wskazuje na to, że obowiązki zarządcy drogi nie ograniczają się jedynie do czynności wskazanych w pkt 1-3. Zarządca drogi powinien zatem podejmować również inne czynności niż wskazane w tym przepisie, służące utrzymaniu czystości i porządku na drodze, w tym usuwać zwłoki padłych zwierząt. Na marginesie warto zauważyć, że na obowiązek zarządcy drogi do usuwania zwłok zwierzyny z drogi i pasa drogi wskazują również przepisy ustawy o *drogach publicznych*. Zgodnie bowiem z art. 20 pkt 4 tej ustawy, utrzymanie nawierzchni drogi, chodników, drogowych obiektów inżynierskich, urządzeń zabezpieczających ruch i innych urządzeń związanych z drogą. Szczegółowy katalog czynności, przez które wykonuje się obowiązek utrzymania drogi, zawarty został w art. 4 pkt 20 ustawy o drogach publicznych. Niewątpliwie usunięcie zwłok zwierząt z drogi lub z pasa drogowego można uznać za czynność porządkową zmierzająca do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu.

Analiza przepisów ustawy o *utrzymaniu czystości i porządku w gminie* prowadzi zatem do wniosku, że obowiązek usunięcia i utylizacji zwłok zwierzyny ciąży co do zasady na gminie, za wyjątkiem obowiązku usunięcia i utylizacji zwłok zwierzyny padłej na drogach publicznych, który to ciąży na zarządcy drogi.

Postępowanie ze zwłokami zwierząt dzikich znajdujących się na terenie nieruchomości będącej własnością osoby prywatnej

Zgodnie z art. 22 ust.1 pkt3 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, właściciel, posiadacz lub zarządzający nieruchomością są obowiązani utrzymywać ją w należytym stanie higieniczno-sanitarnym w celu zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym w tym usuwać padłe zwierzęta z nieruchomości. W przypadku poniesienia przez właściciela nieruchomości kosztów utylizacji zwierząt łownych, które w stanie wolnym są własnością Skarbu Państwa, (art. 2 Prawa łowieckiego stanowi, że zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa) istnieje możliwość dochodzenia zwrotu poniesionych kosztów poprzez skierowanie sprawy do rozstrzygnięcia na drodze postępowania sądowego. W sytuacji, gdy właściciel nieruchomości nie realizuje wynikającego z przepisów prawa obowiązku, działania w celu usunięcia zagrożenia sanitarnego powinna podjąć gmina na podstawie art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i

porządku w gminach, która po dokonaniu czynności może wystąpić z roszczeniem regresowym o zwrot poniesionych kosztów.

Postępowanie ze zwierzyną przebywającą na terenach zabudowanych

P.ł. nie reguluje sposobu postępowania w incydentalnych przypadkach przebywania zwierząt w mieście. W przedmiotowych przypadkach zastosowanie powinny znaleźć przepisy ustawy o *samorządzie gminnym*. Art. 7 ust. 1 pkt 14 tej ustawy stanowi bowiem, że zadania własne gminy obejmują w szczególności sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Przebywanie dzikich zwierząt w mieście niewątpliwie może powodować naruszenia porządku publicznego oraz zagrożenie bezpieczeństwa obywateli ze względu na możliwość niszczenia przez te zwierzęta mienia, urządzeń produkcyjnych bądź użyteczności publicznej, wtargnięcia na obszar, na którym odbywa się ruch drogowy, lub w skrajnych przypadkach ze względu na możliwość zaatakowania przez nie ludzi i zwierząt gospodarskich czy też zwierząt domowych. Wobec powyższego w takich sytuacjach należy stosować przywołany powyżej przepis ustawy o samorządzie gminnym jako przepis upoważniający gminę do podejmowania działań mających na celu przywrócenie porządku publicznego lub zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom. Działania te mogą polegać m.in. na schwytaniu zwierzęcia i przewiezieniu go w bezpieczne miejsce, przy czym miejsce docelowego wypuszczenia zwierząt łownych powinno zostać określone, zgodnie z normą zawartą w art. 11 ust. 3 P.ł., nakazującą współpracę dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich, nadleśniczych i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) w zakresie spraw związanych z zagospodarowaniem obwodów łowieckich, w szczególności w zakresie ochrony i hodowli zwierzyny, w drodze porozumienia z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich oraz nadleśniczymi.

Szczególnym typem rozpatrywanej sytuacji będzie przypadek, w którym zwierzę łowne zachowuje się agresywnie i stanowi bezpośrednie zagrożenie dla ludzi, któremu nie można zapobiec w inny sposób niż poprzez uśpienie i schwytanie, a nawet zabicie zwierzęcia. W takim przypadku zastosować należy normę zawartą w art. 6 ust. 1 pkt 5 u.o.z., uchylającą ochronę zwierzęcia i dopuszczającą jego zabicie w przypadku, gdy stanowi ono bezpośrednie zagrożenie dla ludzi lub innych zwierząt, np. poprzez bezpośrednią możliwość ataku na człowieka. Należy przy tym mieć na względzie, iż zgodnie z art. 33 ust. 1a u.o.z. uśmiercenie zwierzęcia może odbywać się wyłącznie w sposób humanitarny polegający na zadawaniu przy tym minimum cierpienia fizycznego i psychicznego.

Z innego rodzaju postępowaniem będziemy mieli do czynienia w przypadkach stałego przebywania zwierząt łownych na terenach zabudowanych. W tego typu zdarzeniach zastosowanie mieć będzie norma zawarta w art. 45 ust. 3 P.ł., mówiąca o możliwości odłowu lub odstrzału redukcyjnego zwierzyny w wypadkach szczególnego zagrożenia prawidłowego funkcjonowania obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej. Podjęcie decyzji w tym zakresie należy do starosty. Jest to doraźne działanie zaradcze, mające na celu eliminację powyższego zagrożenia. Odstrzału lub odłowu można dokonać np. zawierając porozumienie z Polskim Związkiem Łowieckim, ustalając dla osób dokonujących odstrzału - członków PZŁ, wynagrodzenie w postaci możliwości zachowania uzyskanych tusz, o ile odstrzał zostanie dokonany na terenie obwodu łowieckiego. Zgodnie bowiem z art. 15 ust. 1 P.ł. zwierzyna przypada zgodnie z prawem, a za taką należy uznać zwierzynę pozyskaną w wyniku odstrzału redukcyjnego, dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego. W przypadku odstrzału lub odłowu zwierzyny na terenach niewchodzących w skład obwodów łowieckich koszt tych działań powinien być finansowany ze środków powiatu, gdyż zgodnie z art. 45 ust. 3 P.ł. nie wynika, że są to zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, co oznacza, że należy traktować je jako zadania własne.

Postępowanie ze zwierzętami dzikimi objętymi ochroną gatunkową

Zgodnie z art. 33 ust. 1b u.o.z. wskazuje na konieczność uzyskania zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska na zabicie zwierząt objętych ochroną gatunkową, poprzez uśmiercenie przy użyciu broni myśliwskiej przez osoby uprawnione do posiadania tej broni. Uśmiercenie zwierzęcia objętego ochroną gatunkową możliwe jest jedynie po uzyskaniu zezwolenia:

- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - w przypadku zwierząt objętych ochroną ścisłą, - Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - w przypadku zwierząt objętych ochroną częściową. Natomiast art. 56 ust. 1 i 2 u.o.p. wskazuje, iż Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może zezwolić w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą - na czynności podlegające zakazom określonym art. 52 ust. 1 pkt 1, 3, 11 i 16 i ust. 1a pkt 1, 7 i 8 u.o.p, a także objętych ochroną ścisłą i częściową - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 51 ust. 1 i 1a oraz art. 52 ust. 1 i 1a u.o.p., jeżeli zezwolenie dotyczy obszaru wykraczającego poza granice dwóch województw lub jeżeli ma to związek z działaniami podejmowanymi przez ministra właściwego do spraw środowiska, w tym dotyczącymi realizacji programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, programów ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem lub umów międzynarodowych. Z kolei regionalny dyrektor ochrony środowiska na obszarze swojego działania i na obszarach morskich może zezwolić w stosunku do gatunków objętych ochroną częściową - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1 i 1a u.o.p, a także objętych ochroną ścisłą - na czynności podlegające zakazom określonym w art. 52 ust. 1 pkt 2, 4-10 i 12-15 i ust. 1a pkt 2-6 u.o.p. Na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska wskazany jest numer telefonu (**669 - 660648**), który służy wyłącznie w sprawach nagłych, wymagających wydania ustnego zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z zakresu odstępstw od zakazów właściwych dla ochrony gatunkowej lub rezerwatów przyrody (przy czym za sprawy nagłe rozumie się sytuacje wymagające natychmiastowej interwencji, w tym w szczególności zagrażające życiu bądź zdrowiu ludzi lub zwierząt, kiedy obiektywnie wniosek nie może być załatwiony w formie pisemnej).

Zasady stosowania broni Palmera

W świetle obowiązującej ustawy o *broni i amunicji*, broń /strzelba/ Palmera w pełni spełnia wymogi definicji broni pneumatycznej /art. 8 ustawy/ i tak z prawnego punktu jest traktowana z zatem nie jest wymagane zezwolenie na jej zakup, natomiast warunkiem prawnego jej posiadania jest jej zarejestrowanie. Obowiązek rejestracji wynika wprost z art. 9 ust. 4 cytowanej ustawy, przy czym kartę rejestracyjną broni pneumatycznej wydaje komendant powiatowy /miejski/ Policji właściwy ze względu na miejsce stałego pobytu osoby nabywającej broń lub siedziby zainteresowanego podmiotu. Zatem nabywcą tego rodzaju broni może być osoba fizyczna np. lekarz weterynarii, jak również inne podmioty np. Urzędy Miast, Starostwa Powiatowe, Urzędy Gmin itp.

W zakresie dysponowania bronią pneumatyczną ustawodawca nie przewidział rozwiązań prawnych analogicznych do regulacji odnoszących się do broni, której posiadanie wymaga pozwolenia. Obecny stan prawny nie daje podstaw do żądania wskazania organowi Policji wydającemu kartę rejestracyjną osoby lub osób upoważnionych do dysponowania konkretną jednostką.

Nie ma również podstaw do wykazania spełnienia przez te osoby przesłanek określonych w art. 13 ust. 7 ustawy o broni i amunicji. Nie można też żądać, aby osoba, która dysponuje bronią pneumatyczną przy wykonywaniu zadań z jej użyciem, zleconych przez podmiot, na rzecz którego nastąpiła rejestracja tejże broni, posiadała pisemne upoważnienie podmiotu - właściciela broni.

Odrębna sprawą jest fakt, że samo posiadanie broni Palmera nie rozwiązuje problemu ponieważ do jej użycia konieczny jest środek farmakologiczny, który jest aplikowany przy jej użyciu. Wszelkie tego typu środki mogą zostać sprzedane wąskiej grupie osób, wśród których znajdują się lekarze weterynarii wolnej praktyki.

Inspekcja Weterynaryjna nie ma prawnego obowiązku posiadania broni Palmera.

Każda jednostka samorządowa odpowiedzialna za realizację ustawy o *utrzymaniu czystości i porządku w gminach* ma możliwość zakupu broni Palmera i zawarcia umowy z lekarzem weterynarii wolnej praktyki do jej użytkowania przy wykorzystaniu własnych środków będących w posiadaniu tego lekarza. Dodatkowym atutem takiego rozwiązania jest fakt, że lekarz weterynarii zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt może podejmować decyzje co do sposobu postępowania ze zwierzętami.

Opis postępowania

L.p.	Podmiot	Tryb postępowania, kompetencje, zadania
1.	Zgłaszający zdarzenie	Zdarzenie może zostać zgłoszone na numer alarmowy: 112, numery służb, zarządców dróg, WCZK/MCZK/PCZK.
2.	Policja	W przypadku zdarzenia na drodze, właściwy miejscowo i rzeczowo Komendant Policji, po otrzymaniu zgłoszenia: - ustala miejsce zdarzenia, ze słupka prowadzącego w ciągu drogi krajowej, gatunek zwierzęcia, jego stan oraz dane teleadresowe zgłaszającego; - przekazuje niezwłocznie zgłoszenie do właściwego centrum zarządzania kryzysowego oraz w miarę potrzeby (w zależności od powstałego zagrożenia), dysponuje na miejsce zdarzenia patrol Policji. - wskazać należy, iż zgodnie z art. 129 ustawy - Prawo o ruchu drogowym, czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach należą do zadań Policji. Mając na uwadze powyższe, funkcjonariusz Policji w związku z wykonywaniem tych czynności, po przybyciu na miejsce zdarzenia: - zabezpiecza miejsce zdarzenia pod względem bezpieczeństwa w ruchu drogowym; - jest uprawniony do wydawania poleceń osobie, która spowodowała

		przeszkodę utrudniającą ruch drogowy lub zagrażającą jego bezpieczeństwu, albo osobie odpowiedzialnej za utrzymanie drogi; - w uzasadnionych przypadkach zabezpiecza zwłoki zwierzęcia do czasu przybycia właściwych służb; - wykonuje czynności niezbędne i zależne od sytuacji oraz miejsca zdarzenia zgodnie z własnymi procedurami i kompetencjami; - współpracuje z poszczególnymi służbami na miejscu zdarzenia. Właściwi miejscowo i rzeczowo Komendanci Policji dysponują numerami kontaktowymi do powiatowych lekarzy weterynarii, osób wyznaczonych przez powiatowych lekarzy weterynarii oraz osób upoważnionych do podejmowania czynności z upoważnienia powiatowego lekarza weterynarii - w uzasadnionych przypadkach podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt. Właściwi miejscowo i rzeczowo Komendanci Policji dysponują również numerami kontaktowymi do właściwych zarządców dróg oraz osób przez nich wyznaczonych, a także podmiotów z którymi jednostki samorządu terytorialnego zawarły umowę na świadczenie usług na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.
3.	CPR Centrum Powiadamiania Ratunkowego	CPR współpracują z trzema podstawowymi podmiotami ratowniczymi - PRM, Policją oraz PSP. W przypadku zgłoszenia zdarzenia dokonanego na nr alarmowe CPR, operator 112 po analizie zgłoszenia (tj. ustaleniu charakteru działań wymaganych na miejscu) podejmuje decyzje którą służbę powiadomić, a następnie przekazuje powiadomienie do jednej z upoważnionych służb.
4.	PSP	W przypadku zgłoszenia zdarzenia, właściwy dyżurny Stanowiska Kierowania Komendanta Powiatowego/Miejskiego Straży Pożarnej: - przyjmuje zgłoszenie, ustala miejsce zdarzenia, ze słupka prowadzącego w ciągu drogi krajowej, gatunek zwierzęcia, jego stan oraz dane teleadresowe zgłaszającego; - niezwłocznie przekazuje zgłoszenie do właściwego centrum zarządzania kryzysowego; - w miarę potrzeb (np. zdarzenie drogowe) dysponuje na miejsce Jednostki Ochrony Przeciwpożarowej; - zadysponowane na miejsce zdarzenia JOP, współpracują z poszczególnymi służbami zgodnie ze swoimi kompetencjami; jeżeli zdarzenie wpisuje się w zakres kompetencji KSRRG, dowódca JOP kieruje działaniami ratowniczymi zgodnie z uprawnieniami.
5.	WCZK Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego	W przypadku zgłoszenia zdarzenia do WCZK, służba dyżurna WCZK uczestniczy w obiegu informacji, przekazuje dane dotyczące zdarzenia do właściwej służby.
6.	PCZK/MCZK Powiatowe/Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego	W przypadku wpłynięcia zgłoszenia zdarzenia do PCZK/MCZK, służba dyżurna uczestniczy w obiegu informacji, przekazuje dane dotyczące zdarzenia do właściwych służb, inspekcji i straży oraz zarządców dróg. PCZK/MCZK dysponuje aktualnym, kompletnym wykazem telefonów powiatowych lekarzy weterynarii, osób wyznaczonych przez powiatowych lekarzy weterynarii, osób upoważnionych do podejmowania czynności z upoważnienia powiatowych lekarzy weterynarii, wyznaczonych lekarzy wolnej praktyki, zarządców dróg, kierowników rejonów dróg, jednostek samorządu terytorialnego - osób wyznaczonych do kontaktu z ramienia samorządu,

		podmiotów z którymi JST zawarły umowy na świadczenie usług na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt, przedstawicieli nadleśnictwa i kół łowieckich.
7.	PLW Powiatowy Lekarz Weterynarii	Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii lub osoba przez niego wyznaczona, będzie uczestniczył w działaniach jedynie w uzasadnionych przypadkach podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej. - zapewnia całodobową gotowość do działań w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej; - podejmuje stosowne działania w przypadku otrzymania zgłoszenia od lekarza weterynarii będącego na miejscu zdarzenia o podejrzeniu choroby zakaźnej zwalczanej z urzędu, a w razie konieczności niezwłocznie przybywa na miejsce zdarzenia; - decyduje o dalszym postępowaniu ze zwierzęciem podejrzanym lub chorym na chorobę zakaźną lub ze zwłokami tego zwierzęcia; - współpracuje z poszczególnymi służbami na miejscu zdarzenia; - opracowuje plany działania i postępowania ze zwierzętami chorymi na chorobę zakaźną wg własnych kompetencji; <u>Podejrzenie wystąpienia choroby zakaźnej:</u> Służby weterynaryjne, po otrzymaniu zgłoszenia niezwłocznie, jednak nie później niż w czasie do 2 godzin obowiązane są do przybycia na miejsce zdarzenia. Przybywając na miejsce zdarzenia, służby weterynaryjne wyposażone są w odzież ochronną, rękawice, obuwie, środki i sprzęt do dezynfekcji, sprzęt do pobrania prób do badań laboratoryjnych. Przybyły na miejsce wyznaczony lekarz weterynarii, niezwłocznie pobiera i zabezpiecza próbki do badań oraz wykonuje pozostałe czynności na miejscu niezbędne z punktu widzenia bezpieczeństwa epizootycznego - np. zabezpieczenie zwłok - worek, dezynfekcję miejsca znalezienia zwłok (według analizy ryzyka na miejscu). Właściwy powiatowy lekarz weterynarii prowadzi, aktualizuje oraz przekazuje aktualne wykazy numerów kontaktowych lekarzy weterynarii wyznaczonych/upoważnionych do wykonywania powyższych czynności w tym wyznaczonych inspektorów z PIW do: - właściwych PCZK/MCZK - właściwych KP - właściwych ZD a) właściwych jednostek samorządu terytorialnego
8.	Zarząd dróg	Obowiązek działania mającego na celu usunięcie zwierzęcia z drogi spoczywać będzie na służbach zarządcy drogi. Zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, obowiązki utrzymania czystości i porządku na drogach publicznych należą do zarządu drogi. Po otrzymaniu zgłoszenia, właściwy zarządca drogi odpowiada za: - zabezpieczenie zwłok do czasu ich przekazania do zakładu utylizacyjnego; - powiadomienie podmiotu odbierającego zwłoki zwierzęce (z którym ma zawartą w tym zakresie umowę - do odebrania zwłok zwierząt do utylizacji); W przypadkach gdy zachodzi konieczność udzielenia pomocy lub uśmiercenia rannej zwierzęcy: - powiadamia podmiot z którym zarządca drogi podpisał umowę na świadczenie usług na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt

		Potwierdzeniem odebrania zwłok zwierząt jest dokument handlowy wystawiany przez podmiot odbierający zwłoki zwierząt w miejscu ich odebrania. <u>Zarząd Dróg (PZDW)</u> corocznie podpisuje umowę na usuwanie i utylizację zwierząt padłych w pasach drogowych. Osobami koordynującymi wykonanie zleceń przez firmę świadczącą w/w usługi, są kierownicy rejonów dróg. W przypadku uzyskania informacji o zwłokach zwierzęcych znajdujących się w pasie drogowym drogi wojewódzkiej poza godzinami pracy PZDW należy kontaktować się z właściwymi miejscowo kierownikami rejonów dróg. <u>W przypadku gdy Oddział GDDKiA w</u> prowadzi Punkt Informacji Drogowej, który przyjmuje zgłoszenia o martwych zwierzętach (<i>całodobowo ?</i>), przekazuje informacje do wykonawcy celem zabrania martwego zwierzęcia z pasa drogowego i jego utylizacji. (<i>? Punkt informacji drogowej pracuje całodobowo przez 7 dni w tygodniu i przekazuje na bieżąco otrzymane zgłoszenia ?</i>) W godzinach pracy Rejonów (w godz. od.....do.....) pracownik Rejonu GDDKiA w razie konieczności niezwłocznie przybywa na miejsce zdarzenia drogowego. Oddział GDDKiA posiada podpisane umowy na zbieranie i utylizację martwych zwierząt, po otrzymaniu informacji o zdarzeniu, powiadamia wykonawcę usługi. W przypadku niezbędnej konieczności Pracownik Rejonu może być delegowany przez Kierownika Rejonu w godzinach pracy do zdarzenia drogowego.
9.	Jednostki Samorządu Terytorialnego (JST)	Analiza przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie prowadzi do wniosku, że obowiązek usunięcia i utylizacji zwłok zwierzyny ciąży co do zasady na gminie, za wyjątkiem obowiązku usunięcia i utylizacji zwłok zwierzyny padłej na drogach publicznych, który to ciąży na zarządcy drogi. Po otrzymaniu zgłoszenia, właściwy organ samorządu odpowiada za: - powiadomienie podmiotu z którym zawarł umowę na świadczenie usług na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt - w przypadkach gdy zachodzi konieczność udzielenia pomocy rannej zwierzynie, lub konieczność jej bezzwłocznego uśmiercenia - zabezpieczenie zwłok do czasu ich przekazania do zakładu utylizacyjnego; - powiadomienie podmiotu odbierającego zwłoki zwierzęce (z którym ma zawartą w tym zakresie umowę - do odebrania zwłok zwierząt do utylizacji). - (maksymalny czas reakcji JST nie powinien przekraczać 2 godzin od momentu przyjęcia zgłoszenia). Potwierdzeniem odebrania zwłok zwierząt jest dokument handlowy wystawiany przez podmiot odbierający zwłoki zwierząt w miejscu ich odebrania. Właściwy organ samorządu lokalnego wyznaczy osoby do kontaktu oraz udostępni wykaz nr kontaktowych do osób odpowiedzialnych za realizację w/w zadań w tym numery kontaktowe podmiotów z którymi zawarł umowę na świadczenie usług na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt:

		a) PCZK/MCZK b) właściwym powiatowym lekarzom weterynarii c) właściwym KPP d) właściwym zarządom dróg
10.	Podmiot/ lekarz weterynarii Lekarz weterynarii wyznaczony przez PLW - choroba zakaźna lekarz weterynarii wolnej praktyki który zawarł umowę z gminą	- pozostaje w całodobowej gotowości zgodnie z podpisaną z JST umową; - po otrzymaniu zgłoszenia niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 2 godzin przybywa na miejsce zdarzenia; - ustala stan zwierzęcia oraz podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu ze zwierzęciem; - współpracuje z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w zakresie własnych uprawnień weterynaryjnych ; - w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej, przybywając na miejsce zdarzenia, lekarz weterynarii wyposażony jest w odzież ochronną, rękawice, obuwie, środki i sprzęt do dezynfekcji, sprzęt do pobrania prób do badań laboratoryjnych; - po przybyciu na miejsce zdarzenia, niezwłocznie pobiera i zabezpiecza próbki do badań oraz wykonuje pozostałe czynności na miejscu niezbędne z punktu widzenia bezpieczeństwa epizootycznego - np. zabezpieczenie zwłok - worek, dezynfekcję miejsca znalezienia zwłok (według analizy ryzyka na miejscu).
11.	Nadleśnictwo/K oło łowieckie	- współpracuje ze służbami zaangażowanymi w działania; - jest uprawnione do podjęcia decyzji co do konieczności bezzwłocznego uśmiercenia rannej zwierzyny; - w przypadku konieczności uśmiercenia zwierzęcia objętego ochroną gatunkową jest ono możliwe po uzyskaniu zezwolenia: Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - w przypadku zwierząt objętych ochroną ścisłą, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - w przypadku zwierząt objętych ochroną częściową. - zgłaszane ubytki zwierzyny uwzględnia w planach łowieckich.
12.	Zakład utylizacyjny	- pozostaje w całodobowej gotowości do przyjęcia zgłoszenia o odebraniu martwego zwierzęcia (sprawa regulowana indywidualnie w zależności od postanowień zawartych w umowach); - po zgłoszeniu przez w/w instytucje przypadku znalezienia martwego zwierzęcia, niezwłocznie dokonuje odbioru zwłok zwierzęcych.